

PEADIREKTOR

OTSUS

05.06.2003.a. nr 16-KO

Koondumisele nr 1-ko/2003.a. AS Magnum Medical/ OÜ Parimex Invest loa andmine

Koondumine

10.01.2003.a. esitas AS Magnum Medical esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt AS Magnum Medical omandab 70,8 % OÜ Parimex Invest osakapitalist. Nimetatud tehingu tulemusena omandab AS Magnum Medical valitseva mõju OÜ Parimex Invest üle Konkurentsiseaduse (KonkS) § 2 lg 4 tähenduses ning seega on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Koondumise osalised

AS Magnum Medical äritegevus sisaldab ravimite (retsepti- ja käsimüügiravimite), toidulisandite ja loodustoodete ning nn konsumerkaupade (kosmeetika ja hügieenitarbed) importi, ladustamist, transporti ning müüki nii kohalikul turul kui ka ekspordiks. AS Magnum Medical peamiseks tegevusalaks on ravimite hulgimüük.

OÜ Parimex Invest on ravimite jaemüügiga tegelevaid äriühinguid koondav ettevõtja. OÜ Parimex Invest valitseva mõju alla kuulub 45 apteeki, 12 haruapteeki ja 2 müügipunkti erinevates Eesti piirkondades.

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta ülemaailmsed käibed kokku ületavad 500 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise ülemaailmne käive ületab kummalgi 100 miljonit krooni ning ettevõtja, kelle üle omandatakse valitsev mõju, äritegevus toimub Eestis.

AS Magnum Medical käive 2001.a. majandusaasta ülemaailmne käive oli 900 miljonit krooni. OÜ Parimex Invest 2001.a. majandusaasta ülemaailmne käive oli 261 miljonit krooni ja tema

äritegevus toimub Eestis. Seega kuulub AS-i Magnum Medical ja OÜ Parimex Invest koondumine kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ning kasutustingimuste, tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala kogu Eesti territooriumil või selle osal.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 06.11.2002.a määruse nr 3 “Koondumise teate esitamise juhend” § 7 lg 3 p 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturg selline kaubaturg, kus tegutseb üks koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja ning mis on tootmise või kauba turustamise eelneval või järgneval tasandil seotud kaubaturuga, kus tegutseb koondumise teine osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja ning koondumine viib vähemalt 25 protsendilise turuosani.

Käesoleva koondumise puhul on mõjutatud kaubaturgudeks ravimite hulgi- ja jaemüügi kaubaturud. Ravimite hulgimüügiturg jaguneb humaan- ja veterinaarravimite turuks ning need omakorda retseptiravimite ja ravimite turuks, mille ostmiseks ei ole lõpptarbija vaja arsti poolt väljastatud ravimiresepti (käsimüügiravimid). Ravimite jaemüügiturg jaguneb retseptiravimite ja käsimüügiravimite turuks.

Ravimiameti andmetel oli Eesti ravimite hulgimüügi käive 2001.a. 1,296 miljardit krooni ja 2002.a. 1,476 miljardit krooni. Ravimite jaemüügituru käive 2001.a. oli Ravimiameti andmetel ligikaudu 1,510 miljardit krooni.

Ravimite näol on tegemist kaubaga, mille kaubaturg on geograafilisest aspektist võrreldav toidu- ja esmatarbekaupade turuga. EU Komisjon on toidu- ja esmatarbekaupade jaemüügi kaubaturu geograafilise ulatuse määratlemisel kasutanud parameetrina tegevus- või haardepiirkonda, mis hõlmab kaupluse ümber olevat territooriumi, millel asuvatel tarbijatel on sõiduvahendi abil võimalik jõuda kaupluseni kuni 30 minutiga (Komisjoni otsus COMP/M.2161 Ahold/Superdiplo). Seega võib käesoleva koondumise puhul piiritleda kaubaturu linnade järgi, kus asuvad OÜ Parimex Invest apteegid. Teatud määral hõlmab kaubaturg ka vastavaid maakondi, eelkõige nende linnade lähiümbrust, kus asuvad OÜ Parimex Invest apteegid. Kuna peaaegu kõik OÜ-le Parimex Invest kuuluvad apteegid asuvad linnades, hõlmas käesoleva koondumise menetlemisel läbiviidud kaubaturu-uuring vaid nende linnade apteeke, kus OÜ Parimex Invest tegutseb ning seega on kaubaturg piiritletud kitsamalt. Kui arvestada maakondades asuvaid apteeke, siis väheneb teatud määral OÜ Parimex Invest turuosa mõjutatud piirkondades.

Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 2 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see võib tekitada või tugevdada turguvalitsevat seisundit, mis oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul.

KonkS § 13 lg 1 järgi on turguvalitsev ettevõtja, kellele kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest või kelle positsioon võimaldab tal sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest.

Käesoleva koondumise puhul on tegemist vertikaalse koondumisega, mille tulemusena omandab ravimite hulгимүүja valitseva mõju ravimite jaemүүjaid koondava valdusettevõtja üle.

AS Magnum Medical on ravimite hulгимүүgi kaubaturul turguvalitsev ettevõtja. Ta on aastatel 1999-2002 olnud Eesti suurim ravimite hulгимүүja. Tema turuosa on pidevalt suurenenud ja on käesoleval hetkel ligikaudu 50,1% kogu hulгимүүgikäibest. AS Magnum Medical on ka konsignatsiooniladude pidaja, kellest sõltub teiste, väiksemat turuosa omavate hulгимүүjate varustamine ravimitega.

AS Magnum Medical on käesoleval hetkel konkurentsiseaduse tähenduses turguvalitsev ettevõtja. Tema positsiooni on tugevdanud muuhulgas koostöö Apteekide Koostöö AS-ga, kes omab kaubamärki "Apotheka" ja sõlmib koostöölepinguid apteekidega. 2002.a. oktoobri seisuga oli Ravimiameti andmetel Apteekide Koostöö AS-i ketti koondunud 88 põhiapteeki 303-st ehk 29% ning nende apteekide käive moodustas 38% apteekide kogukäibest. Apteekide Koostöö AS on sõlminud Apotheka kaubamärki kasutavate apteekidega lepinguid, mille alusel on kehtestatud teatud tootjate nimekirjad, kelle kaupadele on kehtestatud allahindlusmäärad¹. Apteekide Koostöö AS annab nimetatud allahindlusi ainult juhul, kui apteek ostab kaupu läbi AS Magnum Medicali. Seega on AS Magnum Medicalil juba praegu olemas kindel turustuskanal Apotheka kaubamärki kasutavate apteekide näol ja tänu sellele on AS Magnum Medicali turuosa ka pidevalt kasvanud. Aastal 2000 oli Ravimiameti andmetel AS Magnum Medicali turuosa 38%, aastal 2001 juba 43% ja 2002.a. 48%. 2002.a. IV kvartalis oli AS Magnum Medicali turuosa 50,1%.

Samuti on turuosa kasvule kaasa aidanud innovaatilise tellimissüsteemi olemasolu. Apteekide Infotehnoloogia OÜ poolt apteekidele pakutav tarkvara RAX sisaldab automaatset tellimissüsteemi, mis on ühendatud Magnum Medicaliga. Programm analüüsib apteegis olevat laoseisu ning koostab automaatseid ostukorve, mida on võimalik tellida ainult AS-lt Magnum Medical. Apteekide Infotehnoloogia OÜ on koostöös Apteekide Koostöö AS-ga töötanud välja infotehnoloogilised lahendused ühtsete digitaaltellimuste ja –aruandluse süsteemi rakendamiseks kõigile Apotheka kaubamärki kasutavatele apteekidele. RAX tarkvara kasutab väga suur hulk apteeke, kuna see spetsiifiline tarkvara oli kõige esimene ning enamik suuremaid apteeke võtsid selle kasutusele. Nimetatud infotehnoloogilised lahendused on olnud üheks põhjuseks AS Magnum Medicali turuosa kasvul, kuna käesoleval hetkel puudub konkureerivatel hulгимүүjatel kasutustingimuste poolest võrreldava tarkvara kasutamise võimalus.

OÜ Parimex Invest on ravimite jaemүүgiga tegelevaid äriühinguid koondav ettevõtja. OÜ Parimex Invest valitseva mõju alla kuulub 45 apteeki, 12 haruapteeki ja 2 müügipunkti erinevates Eesti piirkondades. 2002.a. oli Parimex Invest OÜ valitseva mõju alla kuuluvate apteekide turuosa erinevates linnades järgmine: Tartu [...]%, Tallinn [...]%, Viljandi [...]%, Pärnu [...]%, Narva [...]%, Sillamäe [...]%, Jõhvi [...]%. Kui arvestada nimetatud %-de hulka ka OÜ-le Medistar APO⁴ kuuluvate apteekide käive, on Tartu ja Tallinna turuosadeks [...]%.

Konkurentsi säilimise seisukohalt on oluline, et säiliks piisav hulk apteeke, kes ei kuuluks hulгимүүja valitseva mõju alla (edaspidi nimetatud "sõltumatu apteek"). Ka apteegikettide tegutsemine ei piira oluliselt konkurentsi juhul, kui säilib piisav hulk sõltumatuid apteeke.

¹ Vastava sisuga lepingud on esitatud koos teabenõude vastusega.

² Tartu turuosa sisaldab ka Elva apteekide käivet.

³ Tallinna turuosa sisaldab ka Keila apteekide käivet.

⁴ OÜ Medistar APO kuulub AS Magnum Medical'iga ühte kontserni.

Peale koondumist jääb sõltumatuks ligikaudu 53% Tallinna apteekidest ja 60% Tartu apteekidest. Sõltumatute apteekide turuosa kogu Eestis on koondumise teate esitaja hinnangul hetkel ligikaudu 75%. Nende hulgas on nt Tallinna suurima käibega Tõnismäe apteek (2002.a. turuosa 5,2%) ja Magdaleena Apteek (turuosa 3,75%). Tartus on suurima käibega sõltumatud apteegid nt Tartu Ülikooli Tamme Apteek (turuosa 11,8%) ja Tartu Uus Apteek (turuosa 9,5%). Sõltumatute apteekide seas on ka mitmetest apteekidest koosnevaid kette nagu näiteks OÜ Rohupood (6 apteeki), Viru Platsi Apteegi AS (6 apteeki) jt.

Kõik Parimex Invest apteegid kannavad ka Apotheka kaubamärki ja seega oli juba enne koondumist nende põhiline hulgimüügipartner AS Magnum Medical. Aastal 2002 moodustasid koondumise osaliste andmetel OÜ Parimex Invest ostud AS-ist Magnum Medical [...] kogu OÜ Parimex Invest sisseostust. Peale koondumist jääb OÜ Parimex Invest apteekide sisseostustruktuur tõenäoliselt samaks, kuna juba enne koondumist ostsid nimetatud apteegid enamuse oma kaubast AS-lt Magnum Medical. See sisseostumäär ei muutuks tingituna AS Magnum Medical kaubavaliku piiratusest ja apteekide seadusest tulenevast kohustusest tagada kõikide Eestis registreeritud ravimite kättesaadavus patsientidele (Ravimiseaduse § 10 lg 11). Seeläbi ei peaks vähenema ka koondumise osaliste konkurentide turuosad ning kaubaturu struktuur jääb samaks.

Jaemüügisektori arengu iseloomulikuks suundumuseks Eestis on integratsioon vertikaalsel ja horisontaalsel tasandil. Iseloomulikuks sellele on apteegikettide olemasolu ja tekkimine. AS Magnum Medical on põhivarustajaks Apotheka kaubamärki kasutavatele apteekidele. AS Magnum Medicali suurim konkurent on Tamro Eesti OÜ, kelle turuosa Eesti ravimite hulgimüügi kaubaturul 2002.a. oli Ravimiameti andmetel ligikaudu 31%. Tamro Eesti OÜ on sõlmimas koostöölepinguid apteekidega, kes hakkavad kasutama kaubamärki "+Apteek1". Käesoleval hetkel osaleb Tamro Eesti OÜ koostööprogrammis 61 ettevõtjat. Tamro Eesti OÜ näol on tegemist vertikaalselt integreerunud ettevõtjaga, kelle kontserni kuulub käesoleval hetkel 17 apteeki Eesti erinevates piirkondades. Tamro kontserni turuosa ravimite jaemüügi turul käesoleval hetkel on Tallinnas umbes [...], Pärnus [...], Rakveres [...]. Tamro kontsern alustas oma ravimite jaemüügiketi loomist 2001.a. ning kavatses seda laiendada eesmärgil saavutada lähemate aastate jooksul 25%-line turuosa Eesti ravimite jaemüügiturul. Vertikaalselt integreerunud on ka hulgimüüja AS Pharmac MS, kes omab valitsevat mõju jaemüügiapteekide koondava AS Pharmac üle.

Eelpool nimetatud tendentsid turul välistavad võimaluse, et Magnum Medicali turguvalitseva seisundi tugevnemine kahjustaks oluliselt konkurentsi ravimite hulgimüügi kaubaturul. Tamro Eesti OÜ kui rahvusvahelisse ravimite hulgimüügi kontserni kuuluv ettevõtja omab piisavalt tugevat majanduslikku ja finantsjõudu, mis annab talle tugeva positsiooni Eesti ravimite hulgimüügiturul. AS Magnum Medicali ja Tamro Eesti OÜ positsioon ravimite hulgimüügiturul on võrreldav, kuna enamikku Eestis registreeritud ravimite nomenklatuurist on apteekidel võimalik hankida mõlemalt suuremalt hulgimüüjalt, AS-lt Magnum Medical ja Tamro Eesti OÜ-lt. Ka väiksemate hulgimüüjate hulgas on mitmed rahvusvaheliste kontsernide tütarettevõtjad, kellel on arvestatav majanduslik jõud. Ka ravimite hinnatase nii hulgi- kui jaemüügi puhul on üldiselt ühtlane tingituna riiklikult reguleeritud juurdehindluspiirmääradest.

AS-i Magnum Medical ja OÜ Parimex Invest koondumise tulemusel hakkab AS Magnum Medical tegutsema ravimite jaemüügi turul. Arvestades siinkohal ka Tamro kontserni jõulist sisenemist ravimite jaemüügiturule, võib väita, et Tamro Eesti OÜ näol on tegemist AS Magnum Medicaliga võrreldava konkurendiga, kelle jätkuv tegutsemine välistab AS Magnum Medicali turupositsiooni ülemäärase tugevnemise Eesti ravimite hulgi- ja jaemüügi kaubaturul. Arvestades konkurentide arvu ja nende majanduslikku ja finantsjõudu, juriidiliste

sisenemistõkete puudumist ja kaubaturgude struktuuri, ei tugevda AS Magnum Medicali ja OÜ Parimex Investi koondumine AS Magnum Medicali turguvalitsevat seisundit niivõrd, et see kahjustaks oluliselt konkurentsi kaubaturul.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

Otsustan:

Anda luba AS Magnum Medical ja OÜ Parimex Invest koondumisele.

Käesolevale otsusele saab esitada kaebuse Tallinna Halduskohtusse 30 päeva jooksul sellest teada saamisest või päevast, kui isik pidi otsusest teada saama (Halduskohtumenetluse seadustik § 9).

Peeter Tammistu